

# HVA ER NORSK GENRESSURSSENTER – OG HVORDAN KAN VI STØTTE OG SAMARBEIDE MED NETTVERK FOR KULTURLANDSKAP?

Morten Rasmussen

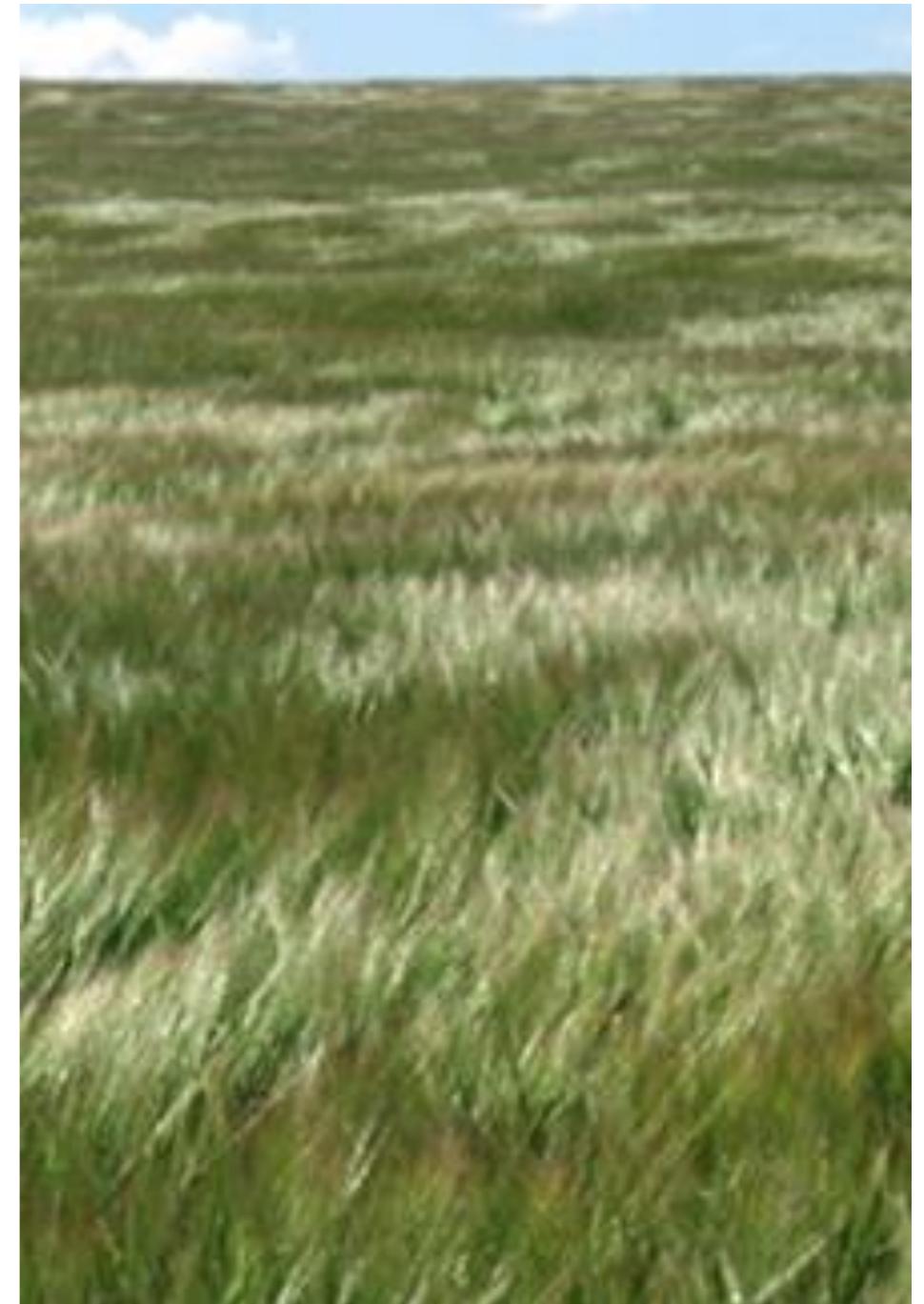
Seniorrådgiver, Norsk genressurssenter

[morten.rasmussen@nibio.no](mailto:morten.rasmussen@nibio.no)



# DISPOSITION

- Norsk Genressurssenter
- Plantegenressourcer - PGR
- Bærekraftig brug & Plantearven
- Samarbejde – JA TAK!!
- Q&A



# Genetisk mangfold

- grundlaget for jordbrug, madproduktion og liv



- Norsk genressurssenter



- Norsk Genressurssenter
  - Sikre bevaring & fremme bærekraftig brug
    - Nytteplanter
    - Husdyr
    - Skov
  - Stiftet 2006
  - Eget center, lokaliseret ved NIBIO
  - 4 FTE, «omsætning» ~ 4 -6 mill NOK/år
  - Rådgivende organ for ministeriet
  - «sekretariat»
  - 3 Genressurse utvalg - skog dyr planter (...)
  - Internationalt & nordisk samarbejde
  - Madsikkerhed - madforsyning



- Norsk Genressurssenter
  - Projektbaseret samarbejde
  - 10-20 projekter / sektor
  - Fra 2016: Landbruksdirektorat adm. udlyste midler efter geressurssentersts strategier og handlingsplaner
  - Drive egne projekter
  - Samle information
  - Strategier, handlingsplaner – konkrete!



- Norsk Genressurssenter, planter



- Pantegenetiske ressourcer PGR
- Sikre bevaring af Norsk plantegenetisk diversitet
  - Frø – NordGen
  - Vegetativt – klonarkiver
  - Vilde slægtninge
- Sikre adgang til Norsk PGR
- Bæredygtig udnyttelse af Norsk PGR



Tilgængelige - Koordinere & samordne - Samle trådene - servicere



- Norsk Genressurssenter, planter
  - Reguleret...
    - Gennemføre beslutninger vedr. internationale aftaler/ forpligtelser
    - Sikre Norsk ansvar for nationale PGR
    - Fremme nationale policies - f.eks. bevaring og brug
    - Høringsinstans
    - Rapporteringer
  - Samarbejde! Stort Netværk..
    - GUP –
    - Klonarkiverne!
    - Planteklubberne
  - Projekter!



- **Genressourceudvalg for planter**
  - Sammensætning:
    - Forskning, Forædling, Miljømyndigheder, Artsdatabanken Botaniske haver, Relevante organisationer, f.eks. økologer
    - Observatører:
      - Fødevareministriet, Miljøministeriet, NordGen
  - Formelle møder; fast dagsorden og forretningsorden, referater og sagsforberedelser
  - Orienteringssager, beslutningssager, udtalelser & råd, rapportering
  - Beslutning om strategier og handlingsplaner
  - Forankring af NGRS arbejde
  - Kompetance-netværk
  - RYGRAD i genressourcearbejdet
  - Ophørt ved NIBIO's dannelses, nyt på vej foråret 2016

#### Referat

Tittel:	Genressursutvalg for Kulturplanter Godkjent mottebok nr 10
Dato/Sted:	Onsdag 24. mars 2013 kl 1230 til 1730 / Scandic Vulkan Hotel, Oslo
	Ragnur Ellin (møtesæder), Petter Marum, Dorit Kjersti Mogstad, Per Arvid Aasen, Lisbeth Gledts, Stein Harald Hjelmes, Regine Andersen, Anders Naess og Torgunn Mart Johnsen.
Til stede:	Observatører: Grethe Eijen, LMD, Gaute Voigt-Hansen, KLD (skjeme 72-74/15) og Morten Rasmussen, NordGen Asmund Asdal
Referat:	Sak 71/14 Innkalling og sakliste
Vedtek:	Ingen innstrender til innkalling. Til saklisten legges orientering fra NordGen og fra "Standing Committee on PAFF, Section Seeds and Propagating Material for Agriculture and Horticulture".
Sak 72/15 Orienteringsaker	Sak 72/15 Orienteringsaker
	Det ble orientert om opprettelse av Norsk institutt for bioekonomi (NIBIO) og den foretakende fusjonen mellom Skog & Landskap, Bidoforsk og NILF fra 1. juli 2015. Det legges til grunn at Genressurssentralens status som en egen og synlig enhet fortsetter i det nye instituttet. Genressursutvalgenes framtid er ikke sikrert, men det er ikke kommet signaler om at disse skal videreføres.
	Genressursutvalget diskuterer erfaringer og argumenter for ev videreføring av utvalgsstrukturen. Det er stor engasjement om at Genressursutvalgene bør videreføres. Argumenter for dette ble notert.
Genressursutvalgene:	<ul style="list-style-type: none"> <li>- forankrer genressourcearbeidet og sørger for faglige innspill fra et bredt fagmiljø</li> <li>- bidrar til å gi god informasjon om genressourcearbeidet økt status</li> <li>- er en viktig partner for NordGen samarbeid og informasjonsutveksling med aktører i det norske nasjonale program for PGR</li> <li>- er viktige mattearer når også for de som deltar, slik at disse blir orientert og involvert i genressourcearbeider</li> <li>- sørger for et betydningsfullt tverrdepartementalt møte- og samarbeidspunkt</li> </ul>
	Det er viktig at utvalgene oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet, noe som gir utvalgene og genressurssentralen høyere status enn ad hoc utvalg oppnevnt av Genressurssentralen eller andre vil gjøre.



# IN SITU - CWR

- National strategi
- Inventering og prioriterede arter
- 204 arter
- Færder Nasjonalpark – 108 arter
- Pasningsplaner for 52 arter!
- Med ved etablering, dialog, råd & vejledning
  
- Længst i Europa
- Monitering, back-up, data in progress...
- Samarbejde, samarbejde, samarbejde....



# ENGENE...

- Slåtte-enge; enge slået med le
- Norges `regnskove`
- Særligt bevaringsansvar!
- CWR – græsmarksplanter, foder-afgrøder
- Eget beskyttelsessystem & finansiering



# PLANTEKLUBBERNE

- Grønsager (+edibles..) & potet
- Bær
- Roser
- Georgeriner
- Stauder
- Bruksgenbanken
- Interesseforeninger
- Dele, sprede, øge kendskab, beskrive materialet
- Mange flere informelle netværk; humle, blåbær, æbler, pioner...



# Genressourcer!



# PLANTE-GENRESSOURCER

## Kulturplanter / Nytteplanter

- oprindelige former/arter
- landracer
- tidlige sorter
- sorter
- nyere sorter



## Vilde slægtninge

- vild-arter
- ukrudt!



Special samlinger, forsknings-materiale, "genetic stocks" – mutanter...

# Sikker bevaring af plantegenressourcer



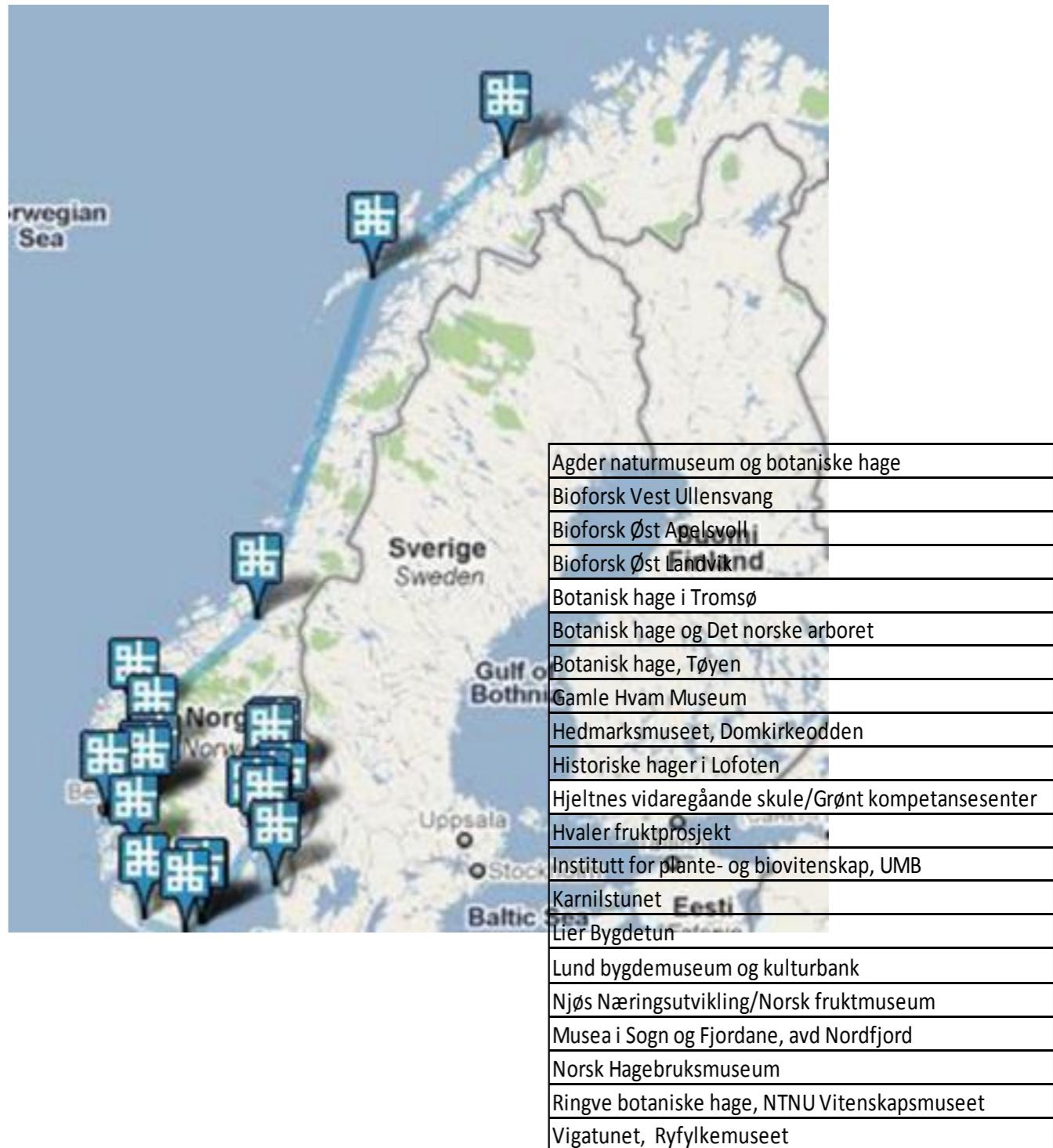
# NordGen



# KLONARKIVERNE

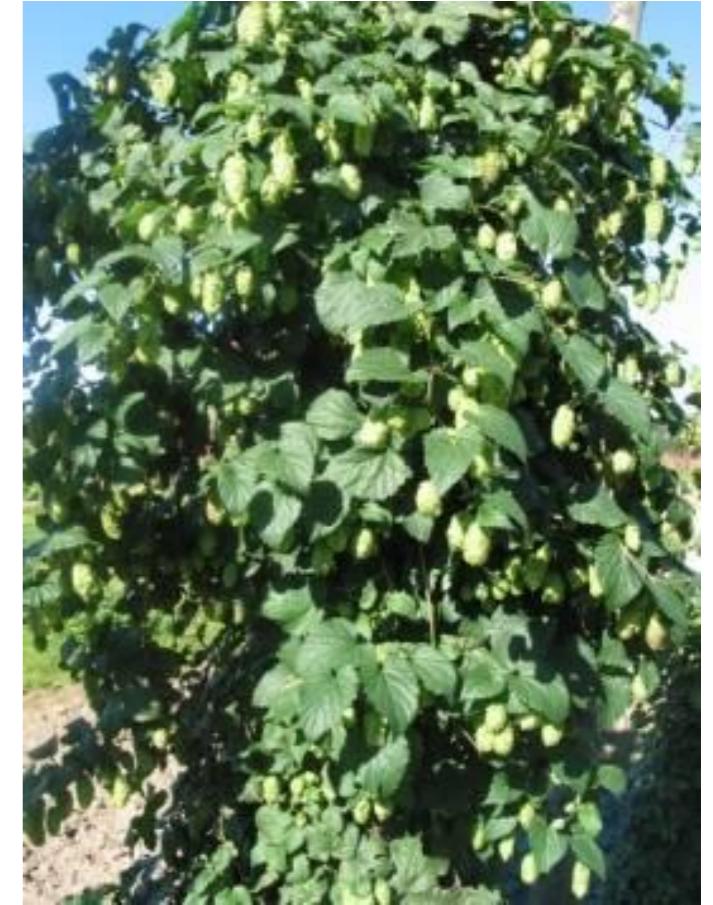
21 stk

- Botaniske haver
- Forskningsinstitutter
- Universiteter & uddannelseinstitutioner
- Land- og havebrugsmuseer
- Bygdetun / lokale museer
- Forædlere

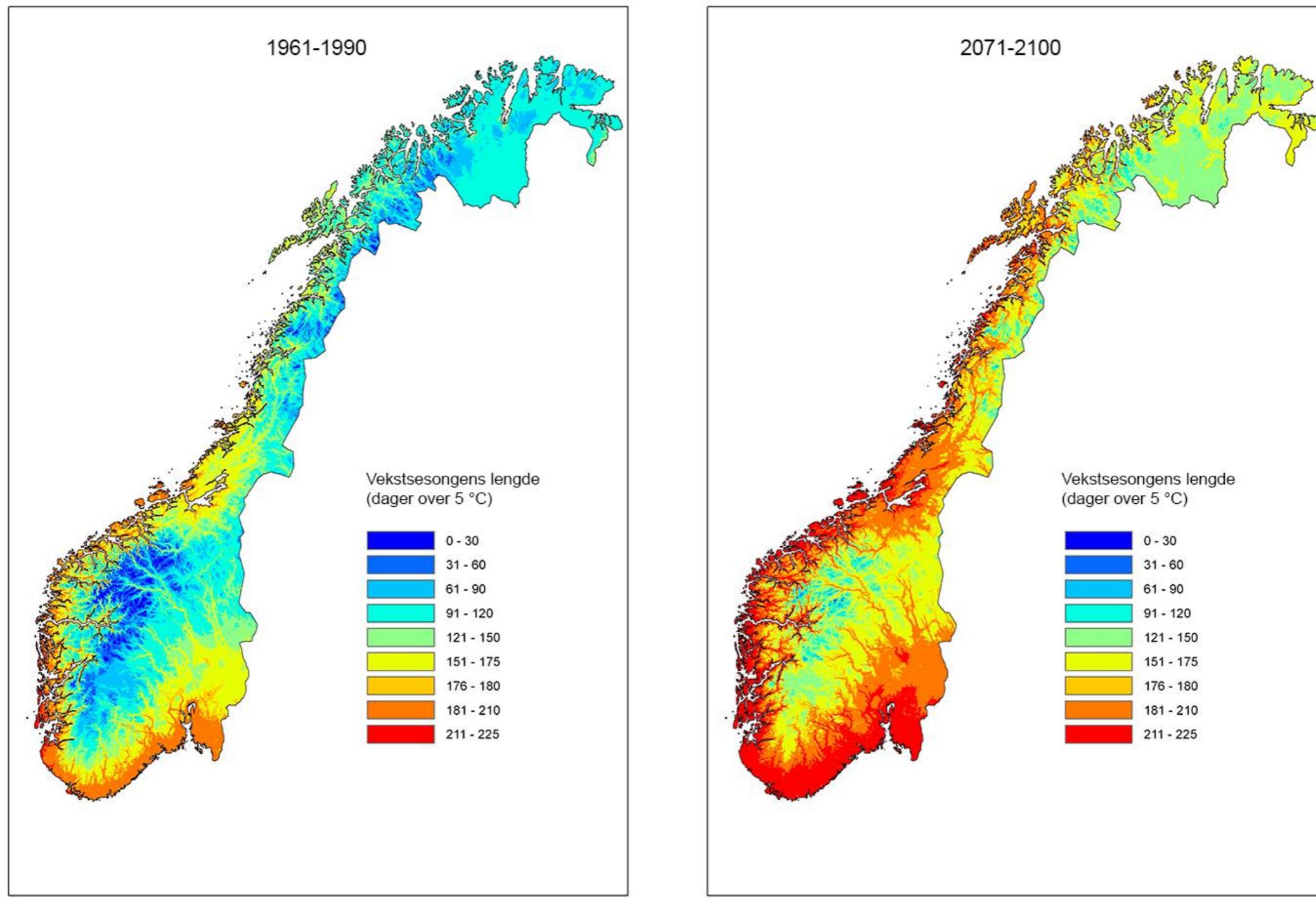


# Klon-arkiv

- Nationalt
- NordGen database / national database
- Fælles struktur:
  - Mandat sorter
  - 2 x 2 individer
  - minimum 2 lokaliteter
- Back-Up samlinger



## Endringer i vekstsesongens lengde





# Bærekraftig brug



- Forædling og forskning
  - Nye sorter!





- Direkte – fødevareproduktion!
- “Hånd-holdt mad” – terroir
- Innovation – Ny Nordisk Mad
- planteklubberne



- Undervisning & demonstration
  - Botaniske haver!
  - Museer, bygdetun!!



## – Plantearven

plante arven



# PLANTEARVEN & PLANTEARVEN PRisen:

- Koncept:
  - Norsk plantekulturhistorie
  - Varemærke
  - Traditionelle sorter – stauder & frugttræer
- Pris
  - Årlig uddeling
  - Særlig indsats for genressourcearbejdet
  - Ceremoni, offentlig & synlighed - awareness
- [www.plantearven.no](http://www.plantearven.no)



# VAREMÆRKET PLANTEARVEN®

- Ejes af Norsk genressurssenter
- Til disposition for producenter som leverer produkter af gamle plantesorter, eks. bevaringssorter
- Samarbejde om markedsføring
- Produkter presenteret på [ww.plantearven.no](http://www.plantearven.no)
- Foreløbig PLANTEARVEN® stauder og frugttræer

PLANTEARVEN®



# PLANTEARVEN – PRISEN



# – Samarbejde – JA TAK!!



# Samarbejde

- Information & dokumentation!
  - Kulturhistorie
  - Traditionel kundskab
- «Den gode fortælling» er
  - Sand
  - Faglig korrekt
  - Veldokumenteret
- Informationssystemer!!
  - «Planteregisteret»



-Q&A ?





– Tak for opmærksomheden!



**NIBIO**

NORSK INSTITUTT FOR  
BIOØKONOMI

NORSK  
GENRESSURSSENTER  
[genressurser.no](http://genressurser.no)